

#Deliberaterie w Poznaniu, Przemysłu i Częstochowie Podsumowanie

Krótkie streszczenie

Zakończył się cykl pilotażowych spotkań konsultacyjnych w Poznaniu, Przemysłu i Częstochowie pod nazwą #deliberaterie. Przez trzy dni (8, 9 i 10 czerwca 2021) kilkadziesiąt osób uczestniczących w #deliberatiach dyskutowało na wcześniej wybrane tematy odnoszące się do prac legislacyjnych na poziomie europejskim. Zebrane od nich rekomendacje zostaną, zgodnie z założeniami projektu, przesłane wkrótce do polskiego rządu w ramach konsultacji społecznych dotyczących projektu 2. Krajowego Planu Działań na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka. Wszystko wskazuje na to, że #deliberaterie sprawdziły się jako nowy, angażujący model dialogu obywatelskiego.*

Kontekst ustawodawczy

Jeśli chcemy by rosła świadomość praw człowieka w kontekście biznesu a prawodawstwo krajowe i unijne zapewniało solidną i systemową ochronę tychże praw, nie ma lepszego momentu by zebrać opinie i rekomendacje w tym obszarze i przedstawić je osobom decydującym o stanowisku polskiego rządu w tym zakresie. W **Polsce** toczą się bowiem prace nad Krajowym Planem Działań na rzecz wdrożenia Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2021 – 2024, zaś na poziomie **europejskim** - nad nowymi regulacjami prawnymi mającymi zwiększyć stopień poszanowania praw człowieka przez przedsiębiorstwa, poprzez m.in. obowiązek wdrożenia procedur należytej staranności. Regulacje te przybiorą kształt pakietu rozporządzeń i dyrektyw, z których - w kontekście #deliberaterii - najważniejsza jest dyrektywa dot. należytej staranności w obszarze praw człowieka. To unikalna sytuacja, która pozwala na dobrą synchronizację działań na poziomie kraju i na poziomie europejskim. Chcemy z tego skorzystać i przedstawić kompleksowe rekomendacje administracji rządowej w sprawie tego, co w KPD powinno się znaleźć, a także – jakie powinno być stanowisko Polski w kwestii dyrektywy dot. należytej staranności w obszarze praw człowieka. Szczególnie, że niektóre krajowe regulacje prawne, które powinny chronić pracowników i nakreślać biznesowi ramy właściwego postępowania, okazują się być nieadekwatne do bieżących potrzeb. Kryzys ekonomiczny spowodowany COVID-19 jeszcze bardziej uwypuklił te rozbieżności.

Zaangażowanie obywatelskie

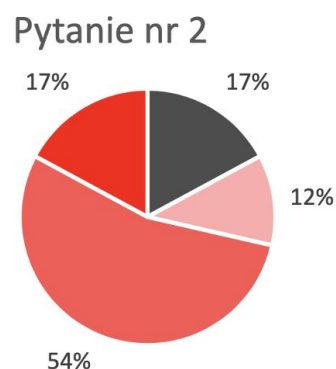
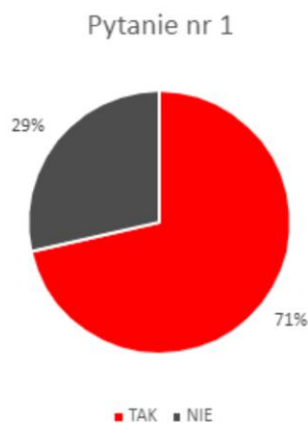
Dlatego właśnie przez trzy czerwcowe popołudnia (8-10.06) grupy zarejestrowanych uczestników i uczestniczek łączyły się na platformie ZOOM, by wspólnie pochylić się nad dwoma tematami:

1. Czy należy wprowadzić zakaz importu i sprzedaży produktów, do których wykonania wykorzystano pracę dzieci lub pracę przymusową?
2. Czy Małe i Średnie Przedsiębiorstwa (MŚP) powinny być objęte obowiązkiem wdrożenia tzw. należytej staranności w obszarze praw człowieka oraz środowiska naturalnego?

Wbrew pozorom, odpowiedzi na te pytania nie są ani proste, ani jednoznaczne. Na różnicę zdań mogły też wpływać doświadczenia rozmówców/czyń. #Delibaterie zgromadziły bowiem osoby w różnym wieku i z różnym doświadczeniem zawodowym: od studentów i studentek, poprzez osoby pracujące w firmach różnej wielkości, przedsiębiorców i pracodawców, po emerytów i emerytki.

By ułatwić dyskusję, na kilka dni przed spotkaniem, osoby uczestniczące otrzymały materiały merytoryczne wprowadzające je do tematu. Dodatkowo, przed każdą sesją dyskusyjną odbywała się krótka prezentacja ekspercka, zaś ekspertka była dostępna dla osób uczestniczących również podczas całych konsultacji. Rozmowy - w podziale na mniejsze, kilkusobowe grupy - odbywały się pod opieką facylitatorek.

Zbiorcze wyniki końcowego głosowania na oba pytania będące przedmiotem dyskusji przedstawiają się następująco:

- NIE
- Tylko MŚP notowane na giełdzie i MŚP wysokiego ryzyka powinny być objęte takim obowiązkiem
- Wszystkie MŚP powinny być objęte tym obowiązkiem, ALE nie powinno się to wiązać z obciążeniami administracyjnymi (np. raportami)
- TAK

Jednym z istotnych wyróżników #deliberaterii jest możliwość zmiany zdania pod wpływem prezentacji eksperckiej i/lub dyskusji. Zmierzyliśmy ten element dzięki „ankiecie przed” i

„ankiecie po”, w której uczestnicy odpowiadali na te same, dwa pytania. Pozwoliło nam to na przeanalizowanie różnicy pomiędzy opiniami wyrażanymi przed rozpoczęciem dyskusji oraz po jej zakończeniu. Zmierzenie wpływu #deliberaterii na poglądy osób uczestniczących w procesie było ważnym celem projektu, nie mniej ważnym niż zebranie samych rekomendacji. Zgodnie z ideą #deliberaterii, nie zawsze jest pora na szukanie wspólnego rozwiązania, ale zawsze trzeba się wzajemnie wysłuchać i móc zaprezentować swoje poglądy pomimo różnic i barier.

Zaobserwowaliśmy zatem następujące zmiany:

- **Poznań - 3 osoby z 11 osób**, które wypełniły obie ankiety tj. ankietę przed i po, **zmieniły zdanie** (w tym jedna osoba w dwóch pytaniach) -> **27% osób, które wypełniły ankiety.**
- **Przemysł - 3 osoby z 7 osób**, które wypełniły obie ankiety tj. ankietę przed i po, **zmieniły zdanie** -> **43% osób, które wypełniły ankiety**
- **Częstochowa - 5 osób z 13 osób**, które wypełniły obie ankiety tj. ankietę przed i po, **zmieniły zdanie** (w tym jedna osoba w dwóch pytaniach) -> **38% osób, które wypełniły ankiety.**
- **Łącznie***: na 31 osób, 11 osób zmieniło zdanie w tym 2 osoby w dwóch pytaniach. Stanowi to 35% uczestników.

Zdajemy sobie sprawę, że próba nie jest dostatecznie duża, by wyciągać daleko idące wnioski, ale dająca się zaobserwować zmiana poglądów, oraz przychylne komentarze uczestników po dyskusji pozwalają sądzić, że #deliberateria może stać się tą formą bezpiecznej przestrzeni do rozmowy, podczas której zmiana zdania nie tylko jest możliwa, ale odbywa się bez niepotrzebnej presji.

*Liczone są tu tylko osoby, które wypełniły ankietę przed i po, stąd liczba ta różni się od głosowania na rekomendacje (tylko ankietę po).

Kolejne kroki

Przed PIHRB stoi teraz zadanie zebrania tych oraz pozostałych sugestii i rekomendacji w jeden dokument, który będzie można przekazać właściwym ministerstwom polskiego rządu.

PIHRB planuje również opracować e-publicację podsumowującą cały proces przygotowywania się do #deliberaterii oraz jej przebieg po to, by ułatwić innym organizacjom oraz administracji publicznej tworzenie podobnych wydarzeń.

** #deliberateria - (ta deliberateria, te deliberaterie) to autorski pomysł Polskiego Instytutu Praw Człowieka i Biznesu. Jest to forma aktywności, np. debaty, w której przeplatają się elementy demokracji deliberacyjnej i kafeterii, znanej z badań społecznych. Istotą #deliberaterii jest swobodna możliwość wyrażenia różnych opinii i punktów widzenia oraz szacunek do punktów widzenia innych uczestników.*

W #deliberaterii może, ale nie musi dojść do konsensusu. Ważna jest natomiast otwartość na zmianę postaw i poglądów w wyniku argumentacji oraz dzięki eksperckim opiniom. Różne elementy aktywizacji społecznej są dobierane do #deliberaterii na zasadzie kafeteryjnej.